Tallinna Linna Keskraamatukogu

KOTKAS

ALATI VALMIS!

Noorte Kotkaste juhtide ajakiri

TARTUS APRILL 1939 Nr. 4

Raadio ja filmi kasutamisest noorkotkaliku töö süvendajaina ja tutvustajaina.

Noortemagister Valter Hiir.

Noorkotklus kui järjest arenev ja meie oludega kohanev noorsootöö vorm vajab alatasa uusi ajendeid, et tekitada ja säilitada pidevat huvi noortes ja juhtides. Noorkotkalikku tööprogrammi tuleb järjest täiendada uute noori huvitavate tööaladega, nagu teiselt poolt jälle noori ja juhte tuleb tutvustada nende tööalade õige rakendusega, et tehtav töö oleks tulemusrikas. On arusaadav, et selle eesmärgi taotlemiseks tuleb kasutada kõiki olemasolevaid vahendeid.

Sellisteks vahenditeks, mille kasutamine senini noorkotkalikus töös on olnud minimaalne, on raadio-ringhääling ja film.

Raadio-ringhäälingu alal on tegeldud. Noorte kotkaste juhid kindlasti mäletavad aastate eest korraldatud noortetunde, milles tegelastena esinesid noored kotkad, ja reportaaže noorte kotkaste kodudest ja laagreist. Viimaseil aastail kahjuks sel alal enam kavakindlalt tegeldud ei ole. Mis puutub neisse noortetundidesse ja teistesse taolistesse üritustesse, siis peame möönma, et need oma ilmelt, sisult ja tegutsemisviisilt mitte alati ei küündinud täiuslikkuse tasemeni. Seda mitte juhtide ja noorte tahtest, huvi ja innuga olid nende ürituste teostamisele rakendunud nii noored kui ka juhid, vaid seepärast, et puudus kava, põhimõte ja arusaamine sellest, mida õieti taheti saavutada ja kuidas seda saavutada. Piirduti peamiselt ikkagi ainult noorte ettekannete esitamisega ja lühemate sõnavõttudega juhtidelt.

Nii näeme, et raadio-ringhäälingut on kasutatud küll noorkotkaliku töö tutvustajana, kuid mitte töö süvendajana, nagu on seda teinud mitmed teised noorsoo-organisatsioonid (näiteks Maanoored). Seega raadio-ringhäälingu kasutamise näol on meil seni hoopis kõrvale jäänud väga suur ja tähtis vahend.

Praegusel korral Noorte Kotkaste organisatsioonis sidepidamine üksuste ja juhtide vahel ülemaalises ulatuses toimub ikkagi kirjatähe kaudu, milles silmapaistvat osa etendab juhtide ajakiri „Kotkas". Malevalises ulatuses üksuste ja nendes tegutsevate juhtide kokkupuuted on võimalikud maleva- ja malevkondade laagreis, juhtide nõupidamistel, õppepäevadel ja pealikute koolides. Seejuures kasutavad malevad üksustevahelise kontakti loomiseks Kaitseliidu malevate teatajaid ja ringkirju. Selle tulemusena sageli jõuavad teated juhtide kätte alles siis, kui nende ürituste teostamine on nii-öelda ukse ees ja seega on võetud võimalus vajalikkude ettevalmistuste korralikuks läbiviimiseks.

Nende seni paratamatute puuduste vältimiseks aitaks kaasa raadioringhääling. Pole võimatu, et organisatsiooni tööperioodide eel noorte kotkaste juhid esinevad raadio-ringhäälingus selgitavate ettekannetega. Puudutagu need siis organisatsiooni töökava, töö korraldamist üksuste sügise-, talve-, kevade- ja suveperioodidel vm. Samuti võib käsitleda organisatsiooni elus esilekerkinud päevaküsimusi ja anda selgitusi üksikute tööalade kui ka võistluste rakendamiseks. Sellised selgitavad ettekanded leiaksid noorte kotkaste (kui ettekanded on huvitavad, siis ka kodutütarde, gaidide, skautide) ja nende juhtide hulgas tänulikku vastuvõttu ja aitaksid märgatavalt elustada ja soodustada noorte töö korraldamist nii maal kui linnas.

Riiklikel ja Noorte Kotkaste organisatsiooni tähtpäevadel kuulaksid noored meeleldi tervitussõnu Eesti noorte juhtidelt.

Tuleks leida võimalusi ka mõningate eeskujulikkude noortetundide korraldamiseks, mis kindlasti pakuksid huvi nii noortele kotkastele kui ka teistele samaealistele noortele. Näib teostatavana, et mõnda säärastest noortetundidest on võimalik paigutada kooliraadio ettekannete sarja.

Mis puutub kõigi loeteldud ürituste teostamisse, siis loodame, et Raadio-Ringhäälingu juhatusel võimaldub meie soove täita, kui meil huvitavad ja väärtuslikud ettekanded olemas.

Teine ala, mis noorkotkaliku töö mõttes on veel viljelemata, on film. Noorte Kotkaste organisatsiooni algpäevil tegeldi küll filmiküsimusega ja vändati esimene lühifilm noorte kotkaste töö tutvustamiseks ning asuti teisegi filmi teostamisele, mis oleks pidanud esimesest kujunema sisukamaks ja ulatuslikumaks, kuid teadaolevail andmeil jäi teine film lõpetamata. Peale nende katsetuste on küll siin ja seal kultuurfilmi kodumaises nädala-kroonikas näidatud noori kotkaid ja nende tegevust, kuid need olid ikkagi katked, mis ei anna kuigi tõetruud pilti noorte kotkaste tööst. Edaspidi koos n. ö. noorte kotkaste filmide valmistamisega tuleb pidev kontakt luua Eesti Kultuurfilmiga, et noorkotkalikud sündmused leiaksid väärikat jäädvustamist kodumaistes filmi-kroonikais, sest seninähtud katkeid ei saa pidada eriti õnnestunuiks.

On selge, et filmi alal tuleks käed uuesti külge panna ja asuda huvitava (olude sunnil kas või lühikesegi) helifilmi valmistamisele, mis annaks kujuka ülevaate noorte kotkaste tööst ja sellega taotleks kahte sihti: 1) annaks juhtidele ja noortele uusi näpunäiteid töö korraldamiseks ning 2) tutvustaks seltskonda noorte kotkaste tööga. Need sihid on kindlasti saavutatavad, kui suudetakse luua huvitav ja väärtuslik film. Filmi loomine pole aga võimatu, sest meie juhtkonnas leidub kindlasti juhte, kes suudavad koostada huvitava käsikirja, ja tegelastest noorte ja juhtide näol ei ole puudust. Mis puutub filmi

Meie kotkajuhte.

Kj. Nikolai Raist,
NK Pärnumaa Maleva instruktor.

Kj. Helmut Kase,
NK Lääne Maleva instruktor.

ainelisse külge, siis pole kahtlust, et Eesti Kultuurfilm siin oma kaasabi ei keela, kuna vändatav lühifilm saaks asendada kinodele sunduslikku kodumaa-kroonikat. Samuti on film hiljem kasutatav näitamiseks noorte kotkaste juhtide õppepäevade, üleriiklikkude kokkutulekute, laagrite ja ülemalevaliste sündmuste puhul. Praegusel korral pole seesuguseil juhtumeil midagi näidata, mille tõttu paratamatult tuleb leppida mingi aseainega.

Helifilmi valmistamisel tuleks vändata teine film (lihtsuse mõttes kas või sama sisuga) kitsasfilmi-aparaatidele tummfilmina. Kitsasfilmi saaks kasutada demonstreerimiseks vähemaulatuslikel noorte kogunemistel (salgapealikute koolid malevkondade ulatuses, samuti õppepäevad ja teised selletaolised üritused). Kitsasfilm on tarvilik eriti seepärast, et praegusel korral koolid muretsevad ohutuid kitsasfilmi projektsiooniaparaate, milline asjaolu teeb kitsasfilmi demonstreerimise hõlpsasti teostatavaks.

Mis puutub veel filmide (heli- ja kitsasfilmi) sisusse, siis oleks soovitav luua neis erinevusi selles mõttes, et vändatav kitsasfilm võiks pühendada suuremat tähelepanu noorte kotkaste tegelikule tööle selle üksikasjus ja seega oleks õppevahendiks noorte kotkaste juhtide väljaõppe teostamisel pealikute koolides. Ka on säärane film kasutatav kui valguspiltide seeria (projektsiooniaparaat võimaldab mõnel kohal peatumisega seda vaadelda lähemalt ja võimaldab peatusega täpsemat vaatlemist ning sõnalise selgituse andmist). Näib ka võimalikuna, et kitsasfilm oma ilmelt võib kujuneda huvitavamaks helifilmist, kuna viimane nõuab peamiselt puht-demonstratiivset tegevust. Kitsasfilmis võiks jälgida noorte tegevust selle otsesel kujul. Nõuab ju kitsasfilm tehnilise personaali näol ainult ühtainsat tegelast — operaatorit.

Väga tänuväärt oleks see, kui Noorte Kotkaste Peastaap muretseks endale kitsasfilmi filmimis- ja projekteerimisaparaadid, kuna mõlemad aparaadid leiaksid edukat kasutamist.

Kui siiski ei peaks leitama võimalusi kitsasfilmi valmistamiseks, millest oleks küll väga kahju, siis tuleb asuda diafilmide valmistamisele, et nendega täita senist tühja kohta.

Olgu tähendatud, et nii nagu raadio-ringhäälingut ja filmi, nii ka diafilme pole kahjuks kasutatud noorkotkalikus töös. Malevates on küll olemas organisatsiooni algpäevil koostatud diapositiivide seeria, kuid see on nüüd iganenud (sisaldades ülesvõtteid juba 1921.—1922. a., seega Eesti Skautide Maleva tegevusest) ja juba mitmel korral nähtud, mistõttu enam huvi ei paku. Pealegi diapositiivid oma raskuse ja purunemisvõimaluse tõttu on raskesti transporditavad.

Kokkuvõttes pean tähendama, et raadio-ringhääling ja film noorkotkaliku töö süvendajaina ja propageerijaina ei ole seni nende alade tähtsusele vastavat käsitlemist leidnud. Kui neid mõlemaid vahendeid oleks sihiteadlikult rakendatud alates organisatsiooni asutamispäevilt, siis paljugi asjatut vaeva noorte kotkaste juhtide väljaõppe, noorkotkluse süvendamise kui ka noorkotkluse tutvustamise alal seltskonnas oleks jäänud nägemata. Seepärast tuleks viivitamata võtta revideerimisele senine suhtumine neisse tähtsaisse töövahendeisse ja asuda nimetatud alade viljelemisele. On arusaadav, et sellel alal üksik juht, noorte kotkaste üksus ega malev siin midagi ei suuda ära teha, vaid nende ülesannete teostamine peab jääma keskjuhtivale asutisele Noorte Kotkaste Peastaabile, kelle algatusel ja juhtimisel selleks teatav hulk juhte ja noori neil aladel tööle tuleks rakendada.

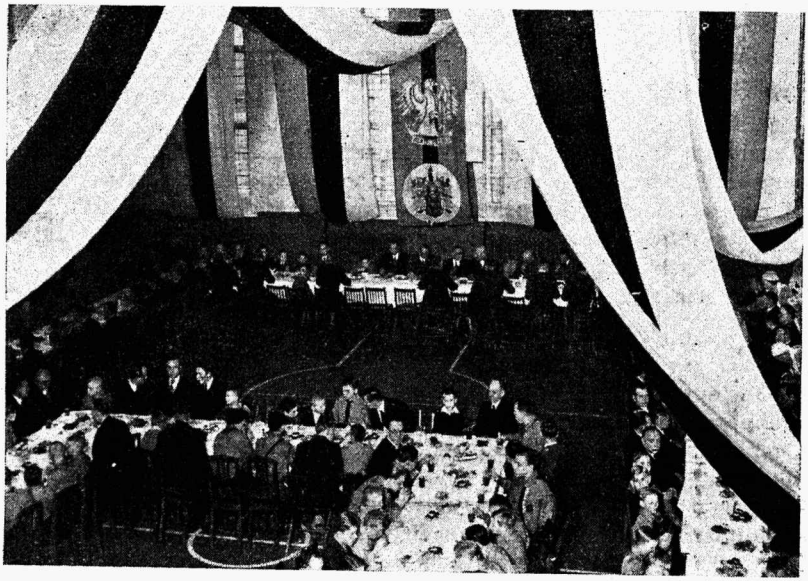

Isade ja poegade õhtu NK Tallinna Malevas.

„Kotkakodu“ tegevuse korraldamise kava.

Kaitseliidu poolt on muretsetud noorte kotkaste jaoks suvikoduna kasutamiseks Võrumaal, Kubja suvituskohas, Kaugjärve kaldal suur kolmekordne maja. Suvikodu „ristsed" toimusid juba möödunud sügisel seal peetud juhtide esimeste õppe- ja nõupidamispäevade puhul, kus noorte suvikodule anti nimeks „Kotkakodu".

„Kotkakodus" on 34 eluruumi, 2 saali, kaminatuba, köök, kelder, pesuruumid, mitmesugused teised vajalikud ees- ja kõrvalruumid ning avarad rõdud iga majakorra jaoks. Ka teine, väiksem maja on kasutamiseks. Normaalselt mahutavad „Kotkakodu" ruumid 100 inimest. Kõik ruumid, nii elutoad, söögisaal, nn. vapisaal, lugemistuba jt., on sisustatud eesti muuseumimotiivilises kaunistuses stiilse mööbliga. Üldiselt on sisustamise juures ruumide dekoratiivsele küljele palju tähelepanu osutatud, kuivõrd piiratud võimalused seda esialgselt on lasknud teostada.

Suvise tegevuse alguseks valmib otse „Kotkakodu" ette Kaugjärve ehitatav ajakohane ujumisbassein hüppe- ja liuglemistorniga. Suvikodus viibivate poiste abiga korraldatakse mitmesugused mängu- ja spordiväljakud. „Kotkakodu" lähikonnas asetsevad avarad metsaalused pakuvad häid võimalusi laagrite korraldamiseks.

„Kotkakodu" ümbrus on kaunimaid kohti ja tervislikult paremaid paiku Eestis — mägismaa, laialdased kuivad õhu- ja päikeserikkad männimetsad, järved, jõed... midagi ei jää enam soovida. Ümbruskonna rahvas on üldiselt tuntud kui lahkem, sädamlikum ja sõbralikum kogu maal.

Kohalepääsemine on hõlpus — Võru jaamast otse läbi metsa minnes 2 km. Maanteed mööda on tee poole kilomeetri võrra pikem. Ka sõidukitega pääseb otse „Kotkakodu" ette.

(„Kotkakodu" postiaadress ja telefoninumber suveperioodiks teatatakse malevaile hiljem.)

Eeloleval suvel algab „Kotkakodus" mitmekesine tegevus, mille kohta annab alljärgnev osa ligema ülevaate.

„Kotkakodu" juhtiv koosseis ja ametkond.

„Kotkakodu" tegevuse üldjuhiks ja vastutavaks isikuks on Noorte Kotkaste Peastaabi poolt määratud „Kotkakodu" vanem. Abijõududena ja tegevusalade juhtidena rakendatakse 3—4 noortejuhti,

peamiselt noortemagistrite ja kotkajuhtide hulgast. Arstliku kontrolli ja tervishoidliku julgeoleku eest hoolitseb „Kotkakodu" arst. Toitlustusala korraldajaks on vilunud perenaine ühes vajalise arvu abilistega.

„Kotkakodu" üldise tegevuse perioodid.

I periood: 3.—14. (või 7.—14.) juunini.
(Paralleelselt: 10.—16. juun. Võru nooremate juhtide laager.) 16.—17. juun. — patrullivõistluse meeskonnad.
II periood: 19. juun. — 2. (või 19.—25. juun. ja 25. juun. — 2.) juulini.
(Paralleelselt: 26. — juun. — 3. juulini — NK Nõmme malevkonna nooremate juhtide laager.)
III periood: 4.—17. (või 4.—10. ja 10.—17.) juulini.
IV periood: 19. juul. — 1. (või 19.—25. juul. — 1.) augustini.
(Paralleelselt: 24. juul. — 5. aug. Tartu Seminari rühmade õppelaager.)
V periood: 2.—15. (või 2.—8. ja 8.—15.) augustini.
17.—20. augustini — instr. õppepäevad, Noortemagistrite Kogu suvipäevad ja malevate staabiliikmete nõupidamine.

Tegevusalad poistele:

Tegevusalade valikul on seatud eesmärgiks:

1) hoolitseda poiste kehalise arengu ja tervisliku kosumise eest;

2) kasvatada poistes kõlbelist ja isamaalist meelsust ning vaimset erkust;

3) ette valmistada või täiendada poiste oskusi ja võimeid tegutsemiseks salga- ja rühmajuhtidena;

4) arendada poistes töötahet ja tööoskust füüsiliseks tööks ja käsitöödeks.

1. Kehakasvatuslikud alad

a) ujumine ja vetelpäästmine — vastava erikava kohaselt;

b) hommikune võimlemine; mitmesugused kergespordi alad, nagu jooksud, hüpped, heited, ronimine jne.; sportlikud mängud — võrk-, korv-, rahvaste- ja pesapall, kurnilöömine jne.; välimängud — luure, jälgimine jne.; matkamine — Võru, Kasaritsa, Haanja-S.Munamägi — Rõuge, Vastseliina-Saaluse jne.

2. Noorkotkalikud oskusalad — kauguse määramine, teemärgid, liiklemismärgid, ja -määrused, kaardilugemine, kompassi tundmine, orienteerumine kaardi ja kompassi abil, signaliseerimine; telgi püstitamine, selle mahavõtmine, pakkimine ja hooldamine; välivoodi ehitamine, nöörredeli ja -silla valmistamine, jne. Järguja erikatsete sooritamine.

3. Tubane tegevus (vihmase ilma puhul) — mitmesugused käsitööd; keelpillimängu õppimine ja orkestriharjutused, laulude õppimine; lugemislaua ja raamatukogu kasutamine; mitmesugused laudmängud, nagu male, kabe, ping-pong, ümbermaailmareis jt.; kirjutamine kodustele, tuttavaile ja sõpradele; „Kotkakodu" poiste kroonika kirjutamine, jne.

4. Välistööde tegemine — „Kotkakodu" ja selle ümbruse korrastamine ning kaunistamine, spordi- ja mänguplatside korrastamine, ujumisbasseini puhastamine jne. Marjade ja seente korjamine.

5. Tseremooniad, keskustelu ja lõke. Igapäevaseks tseremooniaks kujuneb lipu heiskamine hommikul ja langetamine õhtul. Õhtuti korraldatakse omavahelised lõkkeõhtud mitmesuguste ettekannetega ja keskusteluga. Keskustelu osa on sisekorra, käitumise, viisakuse jne. küsimuste selgitamiseks. Avalikud lõkkeõhtud korraldatakse laupäeva- või pühapäeva-õhtuil ja teistel erikordadel.

Peale siin loeteldud tegevusaladel organiseeritud tegevuse jääb poistele vaba ehk „oma" aega, mida igaüks kasutab oma soovi kohaselt.

Päevakava.

Üldine päevakava iga päeva kohta on järgmine:

Kell 07.30 — äratus, võimlemine, pesemine
08.15 — hommikueine
09.00 — lipu heiskamine
09.30 — ülevaatus
10.00 — töö- ja tegevusalad
12.00 — vaba aeg
12.30 — ujumine
13.30 — lõuna ja puhkus
16.00 — mitmesugune tegevus, mängud, võistlused jne.
18.00 — ujumine
19.00 — õhtusöök
19.30 — vaba aeg
21.00 — lipu langetamine
21.30 — lõke, keskustelu
22.20 — õhtupalvus ja magamaminek
22.45 — täielik rahu.

Kord ja sisekorraldus.

„Kotkakodus" valitseb kõigile noorte kotkaste kommetele ja seadusile vastav kord Heakorra järele valvavad eriti sisekorrapealik (üks vanemaid juhte) ja korrapidaja ühes abiga (poiste hulgast).

Kõik „Kotkakodus" viibivad poisid jaotatakse salkadesse (8—10 p. salgas) ning igale salgale määratakse üks vanemaid poisse (üle 16 a.) salgajuhiks, kes hoolitseb oma salga poiste heaolu ja korra eest. Iga salk paigutatakse kas omaette või kahte kõrvutiasetsevasse tuppa.

„Kotkakodus" maksvale korrale mitteallujaid võib „Kotkakodu" vanem koju saata.

Tervishoid ja julgeolek.

Poiste tervishoidliku heaolu eest hoolitseb „Kotkakodu" arst, kes vaatab poisid läbi ja teeb kindlaks nende tervisliku seisukorra „Kotkakodusse" tulles ja sealt lahkudes. Arst teeb iga poisi kohta korraldused tema ujumise, sportimise ja muu tegevuse suhtes tervishoidlikust seisukohast. Ujumiseks on bassein jaotatud vastavalt mitteujujaile (või väikese ujumise oskusega poistele) ja headele ujujatele. Ujumise juures on kogu aeg korraldatud vajalik järelevalve. Väljaspool ettenähtud aega pole kellelgi lubatud minna ujuma. Salgavanemad peavad kogu aeg olema teadlikud, kus keegi poiss tema salgast viibib.

Poiste vaba kehaline tegevus värskes õhus, korralik ja reeglipärane söömine ning küllaldane puhkeaeg tagavad poiste tervisliku kosumise ning vastav järelevalve nende julgeoleku.

Osavõtu tingimused ja registreerimine.

Osa võtta võivad „Kotkakodu" tegevusest kõik Noorte Kotkaste organisatsiooni liikmed alates 10 aasta vanusest. Väljastpoolt organisatsiooni võimaldatakse korralikele poistele osavõttu ainult sel juhul, kui jääb vaba ruumi. Ka nende registreerimine toimub malevate staapide kaudu.

„Kotkakodusse" ei võeta poisse, kes põevad mingisugust nakkushaigust või teisi kardetavakujulisi haigusi (langetõbi v. m. sellesarnast).

Osavõtt on korraldatud kavas ettenähtud 1- või 2-nädalaste perioodide kaupa — (terve aeg, ühes kohale- ja ärasõidu-päevadega on 2 nädalat — 14 päeva, kuid võimalik on samuti osa võtta ainult ühe nädala — kas 1. või 2. poole vastavast perioodist), ainult esimene terve tegevusperiood on 12 päeva ja selle poolperiood 8 päeva (viimane pool).

Tasuda tuleb osavõtjail (noortel kotkastel) ainult tegelik toidukulu — päevas 80 senti: hommikueine 25 s., lõuna 30 s. ja õhtusöök 25 s.), s. o. täis tegevusperioodi (14 päeva) eest ümmarguselt kr. 11.— ja iga esimese poolperioodi (7 päeva) eest kr. 5,50 ja iga teise poolperioodi (8 päeva) eest kr. 6,30. Need hinnad on arvestatud tänapäeva turuhindade alusel, kusjuures turuhindade muutumisel teatatakse ette osavõtumaksu muudatused.

Sõit raudteel Võrru ja tagasi on NK org-i liikmeile ette nähtud tasuta; selleks paluda kohalikust Kaitseliidu Maleva staabist vastav tasutasõidu pilet (ka tagasisõiduks).

Osavõtjail tuleb jõuda Võru jaama vastava tegevusperioodi (täis- või poolperioodi) esimese päeva hommikupoolsete rongidega (praeguse sõiduplaani järgi Petseri poolt kell 10.21 ja Valga poolt kell 10.12); ärasõit Võrust toimub hommikupoolsete rongidega vastava tegevusperioodi viimasel päeval.

Osavõtuks registreerida tuleb sellekohase registreerimislehega (või antud nõuete järgi täidetud lehega — vt. lk. 72), millel isa või ema allkiri vastava koduse loa tõendusena ja vanakotka või -hauka allkiri noorte kotkaste üksusesse kuuluvuse tõendusena. Registreerimisleht tuleb saata maleva staapi hiljemalt 15. maiks (ükskõik millisest tegevusperioodist keegi osa võtta soovib), kust need edasi saadetakse Peastaapi. Kui pärast eelregistreerimist jääb veel vabu kohti mõnele tegevusperioodile, teatatakse sellest malevaile, et hilisemaid soovijaid registreerida.

Kaasa võtta tuleb järgmine isiklik varustis: noore kotka vorm (müts, pluus, lühik. püksid, sukad, kingad); järgnevalt loeteldud varustis, pakitud seljakotti ja lukustatavasse kohvrisse: 1 paks või 2 õhukest voodivaipa, 3 voodilina (vähemalt 125 × 190 cm), 2 padjapüüri (mitte vähemad kui 50 × 65 sm), 2—3 vahetust aluspesu, magamissärk, villane kampsun, treeningpüksid, spordikingad, ujumispüksid, sokid, 2 käterätti, seep, kamm, hambahari ja -pasta (või -pulber), ninarätikuid, nõelu, niiti (juhusl. parandusiks, sukkade nõelumiseks, nööpide ettetõmblemiseks jne.) ja nööpe, tasku- või pussnuga, kirjutustarbeid (kirjapaber, sulepea, pliiats jne.) ja märkmik; soovitav on kaasa võtta veel: tagavara-kingad või -saapad, vile, kompass, tasku-elektrilamp, muusikariist (mandoliin, viiul, kitarr, kannel, suupill, lõõtspill vm.), noore kotka laulik („Laulgem, poisid . . ."), päevapildiaparaat jm. isikliku huviala harrastamise vahendeid.

Registreerimislehe vorm.

Noorte Kotkaste suvikodu

„Kotkakodu"

tegevusest osavõtu

sooviavaldus.

Soovin osa võtta „Kotkakodus" poiste tegevusest alltoodud ajajaotuse kavas minu poolt allakriipsutatud perioodil:

Malev/rühm (pere) .....

Perekonna- ja eesnimi, katsejärk .....

Sündimise aeg .....

Aadress (telefon) .....

Kool ja klass või amet .....

Missugusel muusikariistal mängite .....

I tegev. periood 3.—14. (või 7.—14.) juunini
II „ „ 19. juun.—2. (või 19.—25. juun. ja 25. juun.—2.) juulini
III „ „ 4.—17. (või 4.—10. ja 10.—17.) juulini
IV „ „ 19. juul.—1. (või 19.—25. juul. ja 25. juul.—1.) augustini
V „ „ 2.—15. (või 2.—8. ja 8.—15.) augustini.

(See täis- või poolperiood, millest sooviksite osa võtta esmajärjekorras, kriipsutage alla 2 joonega, kuid kriipsutage alla ka mõni teine periood ühe joonega, millest saaksite osa võtta, kui teie poolt esmajärjekorras soovitud ajal „Kotkakodus" ruumi ei jätku.)

.....
(kuupäev)

.....
(sooviavaldaja allkiri)

Luban oma pojal osa võtta „Kotkakodu" tegevusest.

.....
(isa või ema allkiri, telefon)

Tõendan, et ..... on ..... rühma/pere liige

.....
(vanakotkas/-haugas)

Töö korraldamisest kevadel.

Kotkajuht A. Kivisikk.

Sageli kurdetakse, et noorkotkalik töö on liiga teoreetiline. Püütakse isegi praktilisi asju teoreetiliselt käsitleda, rääkimata uute praktiliste käsitlusvõimaluste otsimisest ja rakendamisest teoreetilistel aladel. Tõsi on, et praktiline käsitlemine nõuab rohkem ettevalmistust, abinõusid ja aega, kuid meie töö tagajärjed on poolikud, kui me esitame tõdesid ainult teoreetiliselt. Töö tagajärjed on seda tõhusamad, mida rohkem me anname poisile otseseid elamusi, mille tagajärjel temas eneses valmib tõde. Me võime näiteks väikesele lapsele seletada, et tuli on kuum, on valus, põletab, kuid laps seda enne ei usu, kui ta ise on tundnud, mis tähendab: kuum, valu, põletab. Tõeks saavad need mõisted lapsele isikliku läbielamise kaudu.

Ärgem andkem ka poistele koondustel noorkotkalikke tõdesid, vaid asetagem poisid juhuse ja olukorra ette, millest kasvab välja teatud tõde!

Me tavalised koondused toimuvad ruumis, kus kõik on meile nii tuntud ja kus sageli raske on poisse uute olukordade ette viia. On jälle kevad ja maailm avardub me ees kutsuvalt oma korduvas tuhandepalgelises uudsuses. Jätame ruumid sügiseni tuulduma ja läheme välja päikese ja õhu kätte! Silmitsedes noorte haugaste ja noorte kotkaste järgu- ja erikatseid, leiame sealt nii palju seda, millega seisame väljas silm silma vastu. Miks peaksime hakkama sellest kinnises ruumis rääkima? Viime oma töö ja tegevuse igal võimalikul juhusel välja vabasse loodusesse, sest me põhjamaine kliima surub meid küllalt pikaks ajaks ruumidesse.

„Kotkakodu" kasutamise võimaldamine teisteks otstarveteks.

„Matkagrupid. — Esmajärjekorras võimaldatakse ööbimis- ja puhkepaika noorte kotkaste matkagruppidele, kuid võimaluse järgi ka teistele — kodutütarde, skautide, gaidide, teiste organisatsioonide noortele ja kooliõpilastele, samuti ka Kaitseliidu ja Naiskodukaitse gruppidele, matkajate jaoks reserveeritud ruumides või vastava laagrivarustise kaasasolekul „Kotkakodu" ümbruses laagriväljakuil. Sellest tuleb vastava matkagrupi juhil „Kotkakodu" vanemale ette teatada ja vastav nõusolek saavutada. Tasu „Kotkakodus" peatumise eest võetakse tegelike toidu- ja koristamiskulude ulatuses.

Külastajad — „Kotkakodus" viibivate noorte vanemad, organisatsioonis tegutsevad vanemad juhid jt. „Kotkakodu" tegevusele või organisatsioonile lähedalseisvad tegelased leiavad võimaluse lühiajaliseks peatuseks „Kotkakodus". Nende jaoks on reserveeritud eri toad vajaliku sisustusega ööbimiseks. Soovist tuleb „Kotkakodu" vanemale ette teatada ja temalt vastuvõtuks nõusolek saada. Tasu võetakse tegelike toidu- ja koristamiskulude ulatuses (umbes kr. 1,25 öö-päeva eest). Voodipesu kaasatoomine vajalik.

Teistele organisatsioonidele — peamiselt noorte-organisatsioonidele — võimaldatakse „Kotkakodu" kasutamist mitmesuguste kursuste korraldamiseks, nagu ujumiskursus, spordijuhtide kursus jne., kui see ajaliselt osutub võimalikuks, ilma et sellest tekiks takistusi Noorte Kotkaste organisatsiooni oma ettevõtetele „Kotkakodus". Tasu „Kotkakodu" kasutamise eest vastava kokkuleppe järgi Noorte Kotkaste Peastaabiga.

Tallinn, 15. apr. 1939.

Joh. Tedersoo, Peastaabi Ülem. **K. Liping,** Vanem instruktor.

Matkal.

Juba ühest kohast teise liikudes anname kõigile tegevust kõndimise näol ja see loob rõõmsa ja hea meeleolu, loob eeldused tulemusrikkaks tööks. Me igapäevane elu ei toimu mitte ainult nelja seina vahel. Väljas liikudes saame poistele ette veeretada igasuguseid juhuseid ja olukordi, andes seega poistele võimaluse rakendada oma teoreetilisi teadmisi.

Matka või koonduse korraldamine väljas nõuab täpset ettevalmistust. Ettevalmistuse osasse ei tuleks poisse pühendada, vaid see jäägu meie endi teada, sest siis saame poisse asetada olukorra ette, kus nad peavad ootamatuse korral kiirelt reageerima. Samuti pole vaja kaasavõetava varustise juures selgitada, milleks meil ühte ja teist asja vaja tuleb. Otsustagu nad seda ise, millal ühte ja teist asja tarvis kasutada.

Mida võtta matka kavva?

1. Teemärgid.
2. Vilesignaalid.
3. 9 min — 1 km.
4. Ilmakaared.
5. Kellaaja määramine.
6. Kauguste mõõtmine.
7. Mida teel nägid?
8. Sanitaartegevus.
9. Tutvumine loodusega.
10. Mitmesugused võistlused, välimängud jne.

Loeteldud alu ei saa ega tohigi korraga ühe matka kavva võtta, see nõuaks palju aega ja muutuks väsitavaks.

Tegevus tuleks korraldada nii, et üksikala käsitlemiseks on tekkinud vältimatu tarvidus. Näiteks teemärkide käsitlemisel kinnisel maastikul, metsas, saadame osa poisse teatud kohta ülesandega oma teele jätta teemärke. Nende hulgas olgu vähemalt üks, kes neid märke hästi tunneb. 15—20 minuti pärast anname mahajääjaile ülesande teised üles otsida. Pole viga, kui need mahajääjad ei tea midagi veel vastavaist teemärkidest. Nad ainult nägid, kuhupoole teised läksid. Kui nüüd järele minnes leiab mõni liivasse (kividest, okstest jne.) tehtud noole, on kõigile selge, mida see tähendab, ja pea-

aegu igasugune seletus on üleliigne. Kui nad mõne märgi tähendust ei tea, siis leidku teid selle „saladuse“ lahendamiseks. Küllap mõnel on „Pesakotka katse“ või „Tarkusi noorkotkale“ taskus ja sealt ta leiab vajaliku. Pole aga seda kaasas, eks siis seletame, mida vastav märk tähendab. Nüüd jääb see märk kõigile meelde, sest oli tõeline tarvidus seda tunda. Mitmekesiduse mõttes võivad eesminejad maha jätta mitmesuguseid kirjalikke teateid või korraldusi morses või salakirjas. Nüüd tekib tarvidus ka neid tunda.

Sünnib liikumine piki maanteed, siis tutvume liiklemismärkidega ja harjutame sammu, et suudaksime 9 minutiga ühe kilomeetri käia. Korraldame võistluse. Võitja on see, kes üheksa minutiga järgmisele kilomeetripostile kõige lähemal on (joosta ja seista vahepeal ei tohi). Samuti käigu ka vilesignaalide, ilmakaarte, kauguse määramise jne. eel tarvidus seda teha.

Erilist tähelepanu tuleb juhtida sanitaartegevuse praktiliste võtete harjutamisele ja neid sageli korrata, et võtted muutuksid harjumusteks. Sanitaartegevust korraldame mänguna. Saadame mõned poisid teel ette ja need asetavad endile paberi kirjaga juurde, mis viga on. Näiteks: puu otsast kukkunud (asugu ta suure puu all), rästik hammustanud, luumurre, väsinud, hõõrdunud jalad, jne. Kui nüüd leitakse tee äärest ootamatult poiss, kellega on õnnetus juhtunud, siis loob see peaaegu tõelise olukorra. Anname leitud poisi ühe salga hoolde ja teised vaatavad pealt ning arvustavad. Väikseid poisse lööb seegi olukord sageli nii reast välja, et nad ei oska midagi ette võtta. Hakkate aga poistelt küsima, mida peaks tegema, siis võivad nad seda väga hästi teada, kuid see kiire ja kindel otsustamine, „mida teha“, käib esialgu paljudel üle jõu. Samuti on ka poistel esialgu raske otsustada, „kuidas teha“. Käe või jala lahassepanek, kanderaami valmistamine on iga kord erinev, olenedes kõigepealt materjalist, mis meil saadaval on. Nüüd peab salgapealik oma korraldusoskust näitama, et näiteks kanderaami valmistamisel ei läheks kõik kandepuid otsima. Peab olema kindel tööjaotus, iga poiss peab teadma oma ülesannet. Ainult sel juhtumil võib abistamine olla kiire ja ratsionaalne. Poisid hindavad seda tegevust väga tõsiselt ja valesti toimimine annab neile pikaks ajaks omavahelist arutamist.

On meil pikem matk, siis ärgu unustatagu ka toitu. Peale võileiva olgu toormaterjalina kaasas liha, kartuleid ja maitseaineid. Jagame poisid 4—5-kaupa gruppideks (suuremate gruppide juures on tülikas kartuleid küpsetada) ja anname igale grupile tikutoosi kahe tikuga tule tegemiseks. Asume isegi oma osa küpsetama — ja kõik seletused on üleliigsed. Mõni poiss paneb liha nii lühikese orgi otsa, et ta varsti on sunnitud pikema otsima, teisel läheb ork põlema (on kuiva puu võtnud), kolmandal annab puu lihale erilise maitse, neljandal jäävad kartulid tooreks, kuna viiendal need jälle söele põlevad. Kõik need vääratused sunnivad poisse endid vaatlema ja mõtlema, kuidas otstarbekamalt talitada. Hoolimata kõigist viperustest tõendab suur osa poisse, et nii head toitu pole nad veel söönud.

Ja meie vanemad juhid? Kui istume nii kevadpäikeses väikese tule juures, milles küpsevad kartulid, siis elustuvad mälestused kaugeist aegadest ja kahju hakkab, et meie töid ja toimetusi ei juhtinud keegi sellele teele, millele me nüüd poisse juhime.

Viljapuu karboliineum, kasoraan põõsaste ja puude pritsimiseks

E. GÜNTHER

Tallinn, Tartu, Viljandi, Pärnu

Noorkotkalikust topograafiast.

Noortemagister Riho Lahi. (Järg.)

XI. Orienteerumine.

Orienteerumise all mõistame tavaliselt ülevaate (selguse) saamist tundmatust maastikust või oma asukoha kindlaksmääramist sellel. Liikumine tundmatus maastikus n. ö. hea õnne peale on ebaratsionaalne ja toob esile sagedasti ebameeldivaid tagajärgi. Need võimalused on välditavad, kui tunneme kas või lihtsamaidki võtteid orienteerumiseks. Seega on orienteerumise ülesandeks kaotada matka või liikumise juhuslik iseloom ja anda sellele teadlik ja sihikindel ilme.

Orienteerumine jaguneb kolme põhiossa: 1) oma asukoha määramine, 2) teatava suuna leidmine ja 3) liikumine teatud suunas.

Olulisemat tähtsust orienteerumises omab ilmakaarte tundmine (vt. peat. VII, „Kotkas" nr. 9 — 1938). Kuna ilmakaarte määramine kompassitagi peaks enamvähem teostatav olema, võtame orienteerumise käsitlemisel eelduseks, et ilmakaarte määramine kas kompassi abil või ilma on võimalik. Pealegi on viimasel ajal ikka rohkem ja rohkem tarvitusele võetud kompass M/36 ehk nn. soome kompass, siis käsitleme orienteerumisel peamiselt nim. kompassi kui praktilist ja eriti orienteerumiseks kohandatud kompassi.

1. Oma asukoha määramine maastikul.

Tundmatul maastikul asudes on oma asukoha määramine kaardita seotud paljude eeltingimustega. Nendeks eeltingimusteks on: 1) senine liikumise suund ilmakaarte järgi või mõne kindla eseme või asula suhtes, 2) kaugused üksikute kindlate maastikuliste punktide (asulate, hoonete, jõgede jne.) vahel, c) meie liikumise kiirus käidud või käimata tee määrajana, d) maastikulised iseärasused (tõus, langus, mägi, soo jne.) ja e) mitmed muud tähelepanekud.

Väga kujukalt kirjeldatakse oma asukoha määramist ühes inglise skautide jutukeses, kus skaudi võimete demonstreerimiseks röövitakse üks poiss ja viiakse kinniseotud silmil linnast välja ühte majja. Tema kaaslased, kellele oli ülesandeks tehtud röövitu asukoht kindlaks teha, said varsti sellelt kirja (kirjutamine oli lubatud), millel polnud postitemplit ega mingit muud tundemärki, mis võinuks aidata röövitu asukoha määramisel. Kiri ise oli järgmine:

Kallis Jack!

Mind rööviti eile muuseumist väljumisel. Kinnises autos sõidutati mind seotud silmadega linnast välja, arvatavasti ida poole. Kui ma kellaaja määramisel (lugesin numbreid) ei eksi, siis sõitsime mõned minutid üle kahe tunni. Arvan, et auto kiirus oli keskmiselt 25 km tunnis, seega asun umbes 50 km kaugusel Londonist. Auto peatudes viidi mind läbi raudvärava, mida hädasti oleks vaja õlitada, siis kivist jalgteed mööda, mille pikkus oli 18 jalga. Lõpuks viidi mind neljaastmelist treppi mööda, mille kolmandal astmel üks kivi on murdunud, majja.

Maja, milles viibin, asetseb arvatavasti Dartfordis ja on ehitatud punasest telliskivist. Aeda ei ole, kuid maja ümbruses kasvab palju nn. karekapsast.

Mind hoitakse suure hoolega. Kõik aknad on eesriietega kaetud ja ma jalutan kitsas õues, mida piirab nii kõrge kiviaed, et ainult sinist taevast pea kohal võin näha. *Harri.*

Kaaslased läksidki Dartfordi ja leidsid sealt kirjas mainitud tundemärkide järgi maja, kus Harrit kinni peeti.

Kui hiljem imestust avaldati, et Harri suutis oma asukohaks määrata just Dartfordi ja kirjutada, et maja ümber kasvab karekapsast, kuigi ta seda näha ei võinud,

NK juhtide õppepäev Haapsalus.

Ees vasakult teine kj. H. Kase, nmag. K. Liping, H. Roosimägi, E. Jaanvärk, A. Üksti, pr. L. Voore, J. Merendi, ltn. O. Uluots, V. Riive VR 1/3.

Laupäeval, 25. märtsil s. a. toimus Haapsalus noorte kotkaste ja kodutütarde vanemate juhtide õppepäev, millest osa võttis arvukas pere agaramaid juhte. Päeva avas NK maleva vanem dir. A. Üksti, kes ühtlasi andis üle E. Vabariigi aastapäeval annetatud tunnustusväljendid. Oma sõnavõtus KL Lääne Maleva pealik kol.-ltn. K. Soo ja NKK ringkonna esinaine pr. F. Sander tänasid noorte juhte tehtud tagajärjeka töö eest KL noorte organisatsioonide üksuste juhtimisel ja avaldasid soove edaspidiseks veelgi tihedamale koostööle. Samuti tervitas noortejuhte Läänemaa Komitee esimees J. Loosme. Sisuka referaadiga noorsoo organisatsioonilise tegevuse psühholoogilistest alustest esines maleva abivanem insp. E. Jaanvärk.

Seejärel toimusid erikoosolekud NK ja KT juhtidele organisatsiooni siseellu ja tegevusse puutuvate küsimuste arutamiseks. NK juhtidele refereeris ka Peastaabi van.-instr. nmag. K. Liping. Õppepäev lõppes ühislõunaga ja kinoetendusega.

---

siis võttis poiss taskust tikutoosi, milles asus väike liblikas.

„See liblikas aitas mind orienteeruda. Ta elab õige vähestes kohtades, peamiselt aga seal, kus leidub palju karekapsast. Hiljuti lugesin ajalehest, et Dartford on üks neid väheseid kohti, kus kasvab karekapsast veel külluses. Kuna õues, kus jalutasin, oli neid liblikaid hulgana lendlemas ja et Dartford asub Londonist umbes 50 km kaugusel, siis ei olnud kuigi raske oma asukoha suhtes oletusi teha. Vaja ainult ümber vaadata ja pisut järele mõtelda."

Nagu ülaltoodust näha, ei või kaardita ja kompassita orienteerujale anda mingeid kindlaid juhiseid, vaid tulemus on seda parem, mida rohkem on orienteerujal eelteadmisi, tähelepanuvõimet ja jälgimisoskust.

2. Oma asukoha määramine kaardil.

Hoopis hõlpsamaks muutub oma asukoha määramine siis, kui on kasutada ümbruse kaart. Lihtsaimaks võtteks on võrrelda maastikku kaardiga ja ümbritse-

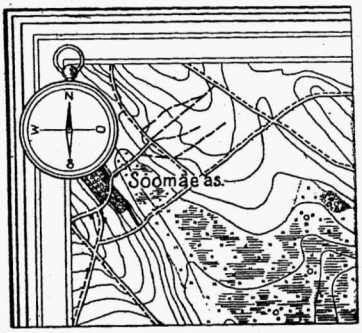

Joon. 34.

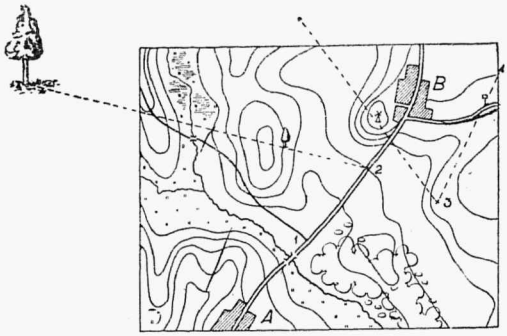

Joon. 35.

vate esemete varal määrata kindlaks oma asukoht kaardil. Selleks peame kõigepealt asetama kaardi ilmakaartele vastavalt või orienteerima kaarti. Selleks pöörame kaarti, kuni kaardi põhjaserv asetseb põhjakaare suunas (vt. peat. VII p. 7, „Kotkas" nr. 10 — 1938). Kui seejuures kasutame kompassi, siis asetame kompassi kaardile, nii et kompassi NS-joon (kompass M/36 juures kompassikarbi äär) ühtub kaardi pikkusjoonega või lääne- (ka ida-) serva raamijoonega. Nüüd pöörame kaarti koos kompassiga, kuni põhjasuuna-näitaja ühtub kompassi NS-joonega (vt. joon. 34).

On kaart ilmakaartele vastavalt orienteeritud, siis peame ümbritsevate esemete varal selgusele jõudma oma asukoha suhtes kaardil. Oletame, et meie asume sillal (p. 1 joon. 35), kuid ei ole täiesti kindlad, kas sild, millel asume, on sama, mis kaardil märgitud. Siis vaatame, kas mets, mis kaardil näidatud sillast ida pool, on seal, kas kirde pool asetseb teine sild, kas põhja-kirdes on näha asulat tuuleveskiga, jne. Kui kaardi leppemärgid ühtuvad looduslike esemetega, oleme oma asukoha määranud õieti. Kui ei ühtu, peame kaardil otsima koha, millel asetsevad leppemärgid vastavad ümbrusele.

Raskem on juhtum, kui asume lagedal teel (joon. 35 p. 2), kus esemed otseselt ei võimalda asukoha määramist. Siin peame kasutama kaugemal-olevaid märke täpse asukoha määramiseks. Kõigepealt muidugi orienteerime kaardi ja siis otsime mõne eemal-asetseva eseme. Oletame, et selleks on lääne pool asetsev puu. Otsime selle puu kaardil. Kaarti liigutamata asetame kaardile joonlaua (pliiatsi, sirge rohukõrre vm.), nii et selle serv ühtuks kaardil asetseva leppemärgiga. Nüüd viseerime joonlauda mööda ja pöörame joonlauda seni, kuni puu ja puu leppemärk kaardil näivad ühel joonel. Seda viseerjoont pikendame teeni. Tee ja viseerjoone lõikepunkt ongi meie asukohaks.

Kui asume maanteest kõrval (joon. 35 p. 3), siis peame viseerima vähemalt kaht nähtavat ja kaardile märgitud eset, Viseerjoonte lõikepunkt ongi meie asukohaks.

(Järgneb.)

Noorte Kotkaste ülesaaremaaline laager.

12. aprillil 1939. a. pidas NK Saaremaa Malev staabi koosoleku Kaitseliidu Kodu ruumes kell 11.00. Päevakorra tähtsamaks punktiks oli laagri korraldamine eeloleval suvel.

Laager otsustati korraldada Mändjala ümbruses, ajavahemikus 25.—28. juunini juhtide- ja 28. juunist kuni 2. juulini üld-õppelaagrina.

Laagri juhtkonda koondati üle Saaremaa töötavad vanemad juhid. Eelolev laager tõotab kujuneda suurimaks poiste kokkutulekuks Saaremaal, sest tahetakse kokku tuua umbes 250—300 noort. Ettevalmistustööd on juba alanud.

Teiseks tähtsamaks küsimuseks oli vanemate poiste organiseerimine ja neile huvikohaste tegevusalade leidmine. Otsustati ellu kutsuda „kotkaringid".

Kapten W. Raid andis lühikese sisurikka ülevaate NK ja KT Sõprade Kogu organiseerimistööst ja uute kogude ellukutsumisest.

Koosoleku lõpul Maleva vanem, koolide inspektor hr. J. Koppel andis üle KL Saaremaa Maleva Pealikule kol. ltn. O. Särevile NK Peastaabi poolt annetatud Aitaja märgi ja kapten V. Raid'ile ja kotkajuht E. Tõldsepale Lembitu risti. Maleva vanem omalt poolt tänas lühikeses sõnavõtus eelpool nimetatuid tehtud töö eest noorte saarlaste kasvatamisel.

Noorkotkas koduse abimehena.

Kotkajuht Vold. Toom.

Köögiriistade parandamine.

a) Raud- ja malmesemete parandamine. Raud- ja malmesemetest kasutame köögis peamiselt panne, padasid ja potte. Pannide parandamine seisab panni lahtimurdunud varre neetimises või panni augu sulgemises nediga. Pannivarre neetimiseks kasutame raudneete, mis aga olgu pehmemast materjalist kui pann, sest kõva neet surub puuraugu seinasse ja läheb viltu. Ärgem tehkem sellepärast neete kunagi naelte peadest, sest need on neetideks liiga kõvad.

Neet passigu parajasti puurauku, liiga peenike neet läheb viltu. (Joon. 9.)

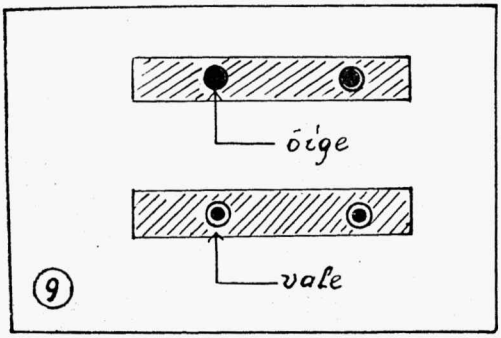

Kui neet liiga pikk, võime tal rauasaega tükikese maha saagida. Sae puudumisel kasutame viili või hädakorral meislit. Rauasaega või meisliga lühendatud needi otsa on soovitav ikka viiliga tasandada, et neet neetimisel viltu ei kalduks. Otsime mõne raudeseme: suurema vasara, kirvesilma, rauatüki vm. alasiks, ja neetimine võib alata. Enne neediotsa laiakslöömist koputame needitavad osad mõne metallesemega (torn) üksteisele hästi ligi. Hea on muidugi vastav needipinetaja, kui see olemas. (Vaata joon. nr. 10—11). Nüüd needime kergete löökidega needile pea otsa ja silime siis päiterauaga, kui see olemas on.

Auke pannis teeme enne vastavalt needi jämedusele rauapuuriga või kandilise jämeda naaskliga suuremaks. Seejärel asetame vasest needi auku ja needime panni põhja all. Vaskneedi puudumisel võime kasutada ka pehmest rauast neeti.

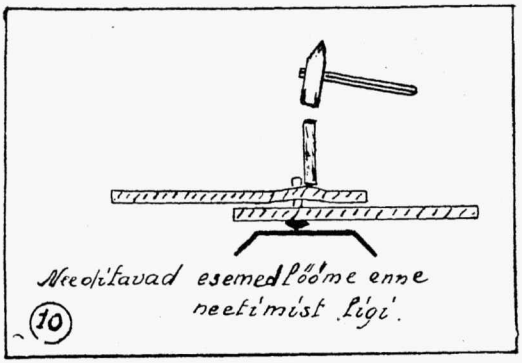

Malmasjade lappimine neetimise abil nõuab suuremaid kogemusi ega ole poiste võimete kohane. Küll aga võiks poiss kittida malmesemeid järgmise kitiga: 20 osa rauaviilipuru, 1 osa sublimeeritud väävlit ja 2 osa salmiaaki hõõrutakse segamini peeneks pulbriks ja lisatakse vett, nii et kitt parajaks jääb. Puhtad murdekohad määrime kitiga ja surume kokku. Praod määrime kitti täis.

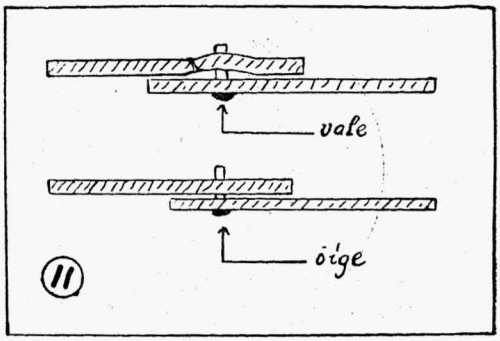

b) Plekknõude parandamine. Plekknõude, nagu ämbrite, toopide, kopsikute jne. parandamine seisab peamiselt aukude kinnijootmises ja sangade neetimises. Ajutiselt võib plekkriista auku sulgeda tiheda vatitopiga seda seestpoolt väljapoole toppides. Kui säärased topid on hästi pandud, peab nõu päris hästi vett. Võib tarvitada ka tinooli. Enne tinooliga tinutamist tuleb ese alt hästi puhastada.

Kõige kindlamaks parandamisviisiks tuleb aga pidada tinutamist. Jootmiseks (tinutamiseks) on vaja punasest vasest kolb, tükk salmiaaki, joottina ja jootmisvedelikku. Valmis joottina puudumisel paneme plekitükist käänatud topsi 1 osa seatina ja kuumendame vedelaks; siis lisame 2 osa inglistina väikeste tükikeste kaupa. Sulanud tina kallame, kas vana vikati tera ja rootsu vahelisse renni või nurkraua valtsi ning laseme kangiks hanguda, ja joottina on valmis. Jootvedeliku saame, kui soolhappes lahustame vähehaaval tsinki. Selleks on sobiv kasutada mõnd vana tsinkplekitükki, Hädakorral kõlbab selleks ka vanadest taskulambi-patareidest võetud elemendi kest, mis enne tuleb korralikult puhastada. Tsingitud plekk ei kõlba. Tekkiv gaas on vesinik, mis põleb, seepärast ettevaatust tulega!

Tinutamisele asudes puhastame prao või ava esiteks vana noa, viili või mõne muu terava riista ja liivapaberi abil puhtaks ning määrime siis üle jootvedelikuga. Kolbi soendame kas priimusel, ääsil, ahjus või pliidi all, kuni ta üle salmiaagitüki tõmmates auru annab; selle järel lükkame kolvi otsa viiliga puhtaks, tõmbame üle salmiaagi ja siis üle tina. Soojendades ei või kolvi ots tahmaseks saada. Väiksema ava ehk lõhe puhul võime kolviga tina joodetavale esemele tilgakaupa tõsta (joon. 12). Pikema jootmise puhul sulatame tina kolviga otse eseme peale ja lükkame siis laiali (joon. nr. 13). Suuremale augule paneme samast plekist lapi, millest nõu ise on valmistatud. Et lapp hästi paigal seisaks, laseme ta enne jootmist paarist kohast tinaga kinni (joon. nr. 12). Iga plekknõu püüame võimalikult kohe parandada, sest siis on töö lihtsam ja kergem teha.

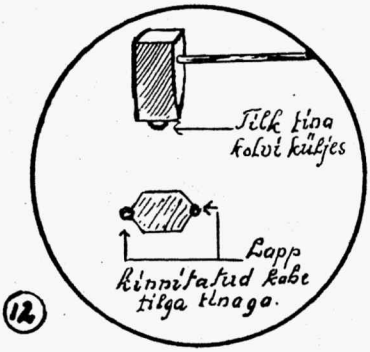

12

13

Prügiämbrite plekkpõhjasid, mis ruttu roostesse lähevad, võime vastupidavamaks muuta neid tärpentiinis lahustatud asfaltlakiga üle võõbates.

Ämbrite sangade neetimisel on neetauk enamasti suureks murdunud. Säärasel korral asetame needi alla plekist lapikese.

c) Emailitud nõude parandamine. Emaili murenedes hakkab tema all olev raudplekk kohe roostetama ja nõusse tekib auk. Riistu, mida tulele ei panda, võib enne augu tekkimist värvida üle emaillakiga või emailvärviga, enne rooste liivapaberiga ära puhastades. Värvida tuleb mitu korda, lastes värvikihi enne uue kihi pealekandmist täiesti ära kuivada. Ajutiselt võib vähemat auku parandada ka klaaskitiga, milline kuumutades kõvaks läheb. Kõige parem on pragunenud email ettevaatlikult maha kaapida, plekk puhastada ja üle tinutada, kolviga tina laiali vedades.

(Järgneb.)

Väljavõte NK peastaabi 14. apr. s. a. ringkirjast malevate pealikuile.

Suvise tegevuse — laagrite ja matkade — periood on kätte jõudmas. On vajalik teha veel viimaseid korraldusi nende ettevalmistuse ja kavastamise alal, et see huvitavaim ja kasvatuslikust seisukohast eriti hinnatav tegevusala kõigiti õnnestuks ja annaks tulemusrikkaid tagajärgi.

Eeloleval suvel ei ole ette nähtud ühtegi üleriigilist kogunemist noortele, nagu seda oli möödunud suvel kogunemine Võidupüha pidustusiks Tallinna, ja malevail on selle suveperioodi tegevuse organiseerimine täiel määral enda korraldada.

Kuna järgmisel suvel — 1940. a. — on ette nähtud noorkotkluse 10. tegevusaasta tähistamiseks üleriigiline üldlaager, siis on eriti tähtis malevail eelolevat suve kasutada poiste ettevalmistuseks noorkotkaliku esinemise, laagriliste oskuste, distsipliini ja laagri korra alal, et üldlaager saaks kujuneda kõigiti esinduslik ja annaks külastajaile võimsa ning väärika pildi kindlakskujunenud Noorte Kotkaste organisatsioonist. Poisse, kes varem pole laagris käinud, lubatakse üldlaagrisse üsna väike protsent iga maleva osavõtjate arvust. Seepärast on oluline, et malevad just eeloleva suve laagrite organiseerimisele erilist rõhku paneksid ja laagriskäinute arvu viiksid võimalikult lähedale 100 %-le kogu maleva noorte kotkaste koosseisust.

J. TEDERSOO, Peastaabi Ülem.

K. LIPING, Vanem instruktor.

Tartu skautide 5. rühm 15-aastane.

Klubiliikmed külastamas skm. prof. K. Saralit.

Ees vasakult paremale: n-skm. H. Saral, nmag. V. Hiir, K. Sütis, H. Heinaste, n-skm. R. Nõvandi. II rida: nmag. K. Lipping, rühmavanem E. Einasto, pr. E. Saral, nmag. E. Vardja, skm. prof. K. Saral, skm. H. Haamer. III rida: n-skm. R. Saral, H. Priima, R. Rossner, n-skm. H. Nurmet, E. Mahl, skm. H. Michelson, E. Tasso, nmag. V. Kulasalu, E. Tanilo, A. Alt.

23. apr. s. a. pühitses Tartu skautide 5. rühm 15. aastapäeva. Rühm on olnud elujõulisemaid Malevas, koondades enda ridadesse agaramaid noori ja juhte, kes hiljem astunud avalikku ellu üldtunnustatud tegelastena. Rühma end. liikmete hulka kuuluvad: skm. prof. dr. A. Paldrock, skm. C. Aleksander, kirikuõpetajad skm. H. Haamer, kj. E. Tõldsepp ja V. Uuspuu, adv. skm. A. Kasak, tuletõrjeinspektor n-skm. F. Parmask, NK Peastaabi van.-instr. nmag. K. Liping, skm. H. Michelson, noortemagistrid E. Vardja, V. Hiir ja V. Kulasalu, noorem-skautmasterid Rein ja Henn Saral jt.

Rühma endistest liikmetest on moodustatud klubi, mille eesmärgiks endiste liikmete omavahelise kontakti hoidmine ja rühmale soodsamate tegutsemisvõimaluste loomine. Klubi juhatusse kuuluvad nmag. E. Vardja (esimees), n-skm. K. Sütis ja n-skm. H. Saral.

Noorte Kotkaste vanema käskkiri nr. 118.

Tallinnas, 25. märtsil 1939. a.

§ 1.

Noorte-organisatsioonide Peavanema otsusega 16. märtsist s. a. on kinnitatud noortemagistri kutses Tartumaa Maleva Alatskivi malevkonna pealik kotkajuht August S o o, arvates 22. oktoobrist 1938. a., kes kaitses nimetatud päeval oma noortemagistri väitekirja „Juhi kohused ja vahekord noorkotkalikus kasvatussüsteemis" rahuldavate tulemustega, noortemagistrite A. Allik'u ja O. Randvee oponeerimisel.

Haridusministeeriumi Noorsoo ja Vabahariduse Osakond soovib noortemagister August Soo'le palju õnne ja edu meie riigile ja rahvale tugeva ja elujõulise järelpõlve kasvatamisel. Ühinen omalt poolt selle sooviga täiel määral.

Õ i e n d u s: Noortemagistrite Nõukogu esitis 03. 12. 38 ja 30. 12. 38 ning HM. Noorsoo ja Vabahariduse Osakonna v/k nr. 641, 18. 03. 39 ljh. 76-N.

§ 2.

Eeloleval suvel juunis, juulis ja augustis rakendatakse tegevusse Võrumaal, Kubja Kaugjärve ääres asuv noorte kotkaste suvikodu — „Kotkakodu".

„Kotkakodu" tegevus organiseeritakse järgmisil aluseil ja eesmärgiga:

1. Võimaldada Noorte Kotkaste organisatsiooni liikmeil kasutada oma suvist puhkeaega huvitavas ja tervist kosutavas organiseeritud tegevuses — mängude, kergespordi, ujumise, matka, mitmesuguste noorkotkalike oskusalade, kergemate tööde, laulu, muusika, sobiva lugemisvara pakkumise jm. tegevuse kaudu.

2. Korraldada juhtide ettevalmistust sellekohaste erikursuste organiseerimisega osavõtjaile-juhtidele.

3. Võimaldada ööbimis- ja puhkepaika noorte matkagruppidele — esmajärjekorras noortele kotkastele, kuid võimaluse järgi ka teistele — kodutütarde, skautide, gaidide, teiste organisatsioonide noortele, kooliõpilastele; samuti ka Kaitseliidu ja Naiskodukaitse gruppidele ja suvikodus viibivate noorte vanemaile.

4. Pakkuda võimalusi mitmesuguste erikursuste korraldamiseks, nagu ujumise ja vetelpääste kursus, spordijuhtide kursus, jne., kui see ei takista eelmistes punktides loetletud tegevuse läbiviimist.

„Kotkakodu" kasutamise üksikasjaline kava ja vajalikud andmed avaldatakse vastavas ringkirjas.

§ 3.

Kinnitan ja avaldan teadmiseks „Noorte Kotkaste patrullivõistluse määrused" käesoleva käskkirja lisas antud kujul.

§ 4.

Panen maksma Noorte Kotkaste Peastaabi poolt „Kotkas" nr. 10 — 1937. a. ja nr. 11 — 1938. a. avaldatud salga- ja rühmajuhtide kursuste kavade kohaselt malevais korraldatavate salga- ja rühmajuhtide kursuste lõpetamise tunnistuste väljaandmise ja vastavad lõpetajate ajutised eritunnused ning nende kandmise korra järgmiselt:

1. Salga- ja rühmajuhtide kursuste lõpetamise tunnistused, ühes õigusega kanda noore kotka vormil vastavat salga- või rühmajuhtide kursuse lõpetamise ajutist eritunnust, antakse välja maleva staabi poolt sellekohasel malevate staapidele saadetud tunnistuse planketil, maleva vanema käskkirja alusel, malevapealiku ja kursuse juhtkonna allkirjadega, neile noortele kotkastele, kes 1) vastavad kava juures avaldatud kursusist osavõtu tingimusile ja 2) on täitnud kursuste lõpetamiseks ettenähtud nõuded.

2. Salgajuhtide kursuse lõpetamise ajutise eritunnusena luban kanda 6 mm laiust kuldpaela noore kotka vormil risti üle vasaku õlaku alumise ääre.

3. Rühmajuhtide kursuse lõpetamise ajutise eritunnusena luban kanda 10 mm laiust kuldpaela noore kotka vormil risti üle vasaku õlaku, salgajuhtide kursuse lõpetamise ajutisest eritunnusest 4 mm vahega.

§ 5.

Noorte Kotkaste organisatsiooni 10. a. tegevuse albumi väljaandmiseks kinnitan korraldava toimkonna järgmises koosseisus: toimkonna esimees — nmag. J. Tedersoo — NK Peastaabi Ülem, toimkonna liikmed: nmag. K. Liping — NK Peastaabi vanem instruktor, ja nmag. R. Lahi — ajakirja „Kotkas" tegevtoimetaja.

§ 6.

Noorte Kotkaste kaheksandal tegevusaastapäeval 30. novembril 1938. a. tunnustan teenetekirja väärilisteks edukalt juhtimise alal tegutsenud alljärgnevad noorte kotkaste juhid:

Pärnu Malevast:

Kj. VOORE, Arvo, maleva instruktor.

kj. KAASIK, Valter, „Lembitu" rühma kotkas.

Alus: Peastaabi protokoll nr. 29 p. 1, 24. 11. 38.

§ 7.

Vabastan Noorte Kotkaste Valga Maleva instruktori kohustest Leo Alliste, arvates 7. märtsist s. a.

Alus: Kl. Valga Maleva pealiku esitis 16. 03. 39 nr. 875.

J. MAIDE,
Noorte Kotkaste Vanema kt.

J. TEDERSOO,
Peastaabi Ülem.

Noorte Kotkaste patrullivõistluse määrused.

I. ÜLDALUSED.

Võistluse eesmärk.

Noorkotkaste patrullivõistluse eesmärk on:

— äratada noortes huvi kaardilugemise ja maastikul orienteerumise harrastamiseks;

— rakendada võistluse teel praktiliselt kasutusse varemalt omandatud oskusi ja teadmisi kaardilugemisest ja orienteerumisest;

— arendada noortes kiiret kohanemisvõimet ja täpsust.

Patrulli koosseis.

Patrulli meeskond koosneb neljast noorest kotkast. Patrulli juhiks on patrullipealik. Viimane määrab endale ise abi. Meeskonda kuuluvad noored peavad olema vähemalt kotkapoja katsejärgus ja mitte üle 19. a. vanad (kes ei ole saanud võistluspäevaks 20-aastaseks), seejuures ei tohi meeskonda kuuluda ka sõjaväe teenistuse kandnud või tegevteenistuses viibivad noored.

Patrulli varustus.

Patrulli riietuseks on noore kotka vormiriided. Patrullipealik on varustatud binokliga, kaarditaskuga, taskukellaga, kompassiga, pliiatsiga (värviline ja harilik), kirjutuspaberiga, kummiga ja joonlauaga.

Patrullil on kaasas, peale patrullipealiku varustuse, veel vähemalt üks kompass. Patrulli meestel on lubatud kaasa võtta ka esemeid, mis on kaasas patrulli pealikul.

Patrulli rinnanumbrid on korraldatud selliselt, et esimesel patrullil on nr. 2, 3, 4 ja 5, teisel patrullil nr. 7, 8, 9 ja 10 jne. Sellekohaselt kannavad patrullide pealikud nr. 5, 10, 15, 20 jne. Numbrid peavad olema asetatud nii, et nad ei ole varjatud, samuti ei ole lubatud numbreid moondada.

II. VÕISTLUSTE LÄBIVIIMINE.

Võistluse jaotus.

Võistlus koosneb kahest osast: esimene osa — liikumine antud suunas ilma kaardita ja orienteerumine; teine osa — kauguste silmamõõduline mõõtmine.

Tegevus võistluse ootekohal.

Patrullivõistluse algeks määratakse kaks kohta: ootekoht (O) ja lähtekoht (L).

Ootekoht on ette nähtud patrullide kogunemiseks võistlusele. Seal ootavad patrullid oma lähte järjekorda. Võistlejad ei tohi ootekohalt lahkuda väljapoole ootekoha piire. Ootekohal, enne patrulli saatmist lähtekohale, lähetaja korraldusse, toimetatakse patrulli varustuse kontrolli

ja tehakse ühtlasi kindlaks, kas ei ole mõnel kaasas lubamata kaarti.

Patrullid toimetatakse ootekohalt lähtekohale lähte järjekorras lähetaja korraldusel. Lähte järjekord määratakse loosi abil.

Tegevus lähtel.

Lähetamine sünnib kümneminutiliste vaheaegade järel.

Lähtekohal patrullipealik saab lähetajalt kirjaliku ülesande, mis seisab liikumises kindlaksmääratud suunas ilma kaardita ja orienteerumises maastikul. Ülesande kohaselt patrull lähtekohal jaotatakse kaheks ja kumbki osa liigub omaette: esimene osa punkti A ja teine osa punkti B. Ülesandes antakse kummagi osa tarvis vaid suunad kompassi järgi (asimuut) ja kaugus (1—2 km) kümnemeetrilise täpsusega. Kaugus mõõdetakse kaardi järgi linnuteed mööda (otsejoones). Mõlemad punktid (A ja B) on maastikul tähistatud punaste lippudega (lipu suurus 40×50 sm).

Ülesande ja tööjaotuse korraldamiseks on lähtekohal kasutada maastiku kaart, mil on märgitud vaid lähtekoht (L) ja mitte midagi muud.

Patrullil on lubatud soovi korral teha kaardil mõõtmisi ja kaasasolevasse märkmikku märkmeid. Kaardilt äratõmmet teha pole lubatud.

Viis minutit pärast ülesande saamist on patrullil õigus alata liikumist ja sellest momendist arvatakse ka võistluse aeg.

Tegevus kaardita võistlustee esimese osa lõpp-punktis (A ja B).

Kumbki patrulli poolosa (poolpatrull), jõudnud kaardita võistlustee esimese osa lõpp-punkti (A või B), saab seal maastiku kaardi kasutamiseks, ja uue ülesande. Sel kaardil pole märgitud, kus poolpatrull asub, on aga märgitud poolpatrulli järgmise ülesande sooritamise punkt C, kus kogunevad mõlemad patrulli poolosad. Poolpatrulli pealik peab ise kaardil kindlaks määrama oma asukoha (punkti A või B), määrama asimuudi ja kauguse oma asukohast järgmisse punkti (C), kuhu poolpatrull peab välja jõudma. On poolpatrulli pealik oma asukoha määranud, mõõtnud asimuudi ja kauguse järgmisse punkti (C), siis annab ta kaardi punkti A või B kohtunikule tagasi ja algab liikumist asimuudi järgi järgmisse punkti. Kaardist äratõmmet teha pole lubatud. Võistlustee pikkus punktist A p. C-ni ja punktist B p. C-ni on umbes 2 km. Punkt C on koha peal märgitud punase lipuga.

On üks poolpatrull jõudnud punkti C varem kui teine, juhatatakse see ootekohale, kus ta ootab teise poolpatrulli järelejõudmist. Võistlejate lahkumine ootekoha piiridest on keelatud.

Poolpatrulli kohalejõudmine punkti C märgitakse üles minutilise täpsusega. Hiljem kohale jõudnud poolpatrulli saabumise aeg loetakse patrulli kohalejõudmise lõppajaks punkti C. Minuti murdosad loetakse patrulli kasuks. Punktis C lõpeb võistluse esimene osa.

Punkt C ootekohas on ette nähtud patrullile 15 min. puhkeaega. Puhkeaeg loetakse hiljem kohalejõudnud poolpatrulli saabumisest punkti C. Võistluse esimese osa täitmise normaalajaks on 50 meetri peale 1—1,5 min. olenevalt võistlusmaa pikkusest ja maastiku iseloomust. Maa 0—25 m peale loetakse 0 min.; 26—50 m 1—1,5 min.

Võistluse II osa täitmine.

Punkti C ootekohast juhitakse iga patrull saabumise järjekorras pärast veerandtunnilist puhkeaega punkti D kohtuniku korraldusse. Punkt D asub punkt C-st kuni poole kilomeetri kaugusel.

Punkti D kohtunik näitab patrullipealikule 4 eset maastikul, mis asuvad erinevates suundades kuni 500 m kaugusel punktist D, milliste punktide kaugused tuleb patrullil silmamõõduliselt (linnuteed) kindlaks määrata ja saadud andmed kanda kohtunikult saadud kauguste mõõtmise lehele. Kauguste mõõtmiseks on aega 10 min. Aega hakatakse arvestama, patrullipealikult saadud jaatava vastuse korral, kohtuniku poolt esitatud küsimuse järel: „Kas ülesandest on aru saadud?“

Noorkotkad, kaitseliitlased, sõjaväelased ja tuletõrjujad, soodsamini valmistab teile vormipeakatteid

MÜTSITÖÖSTUS
H. KARINDOSK
RIIA TÄN. 4—3 TARTUS

Pärast ülesande täitmist või 10 min. möödumist patrullipealik annab ära kauguste hindamise lehe, mille järgi patrull juhatatakse tegevuse lõpp-punkti.

III. Paremuse hindamine.

Patrulli paremus hinnatakse:

1. Võistlustee L-A-C ja L-B-C (võistluse I osa) läbistamiseks läinud aja järgi ühes orienteerumisega. Aja arvestamine algab viis minutit pärast patrullipealikule ülesande andmist ja lõpeb patrulli viimase mehe p. C lõpujoone läbistamisega minutilise täpsusega. Võistlustee läbistamise eest alla normaalaja edupunkte ei anta. Iga minut üle normaalaja annab ühe trahvipunkti.

2. Patrulli poolosade kõrvalekaldumise järgi pp. A ja B ja C neisse punktidesse jõudmisel. Kõrvalekaldumine mõõdetakse meetreis punktides A, B ja liikumissuunale risti olevat joont mööda ning arvatakse nendel joontel eraldi mõlema poolpatrulli kõrvalekaldumised kokku. Patrulli jõudmine punktidesse A ja B (mõlemad poolosad kokku) ja punkti C (samuti mõlemad poolosad kokku) 0—20 m täpsusega annab 10 plusspunkti; 21—40 m täpsusega 9 punkti; 41—60 — 8 punkti; 61—80 m — 7 punkti; 81—100 — 6 punkti; 101—120 m — 5 punkti; 121—140 m — 4 punkti; 141—160 m — 3 punkti; 161—180 — 2 punkti; 181—200 m — 1 punkt, üle 200 m — 0 punkti.

3. Patrulli poolt silmamõõdulise kauguste hindamise täpsuse järgi. Kauguste hindamine täpsusega 95—100% — (viga 0—5%) — annab 10 plusspunkti, viga
6— 8 annab 9 punkti,
12—13% — 7 punkti,
16—17% — 5 „
20—21% — 3 „
24—25% — 1 punkt, viga üle 25% annab 0 punkti. Protsendi murdosi arvesse ei võeta.
viga 9—11% — 8 punkti,
14—15% — 6 „
18—19% — 4 „
22—23% — 2 „

Patrullvõistluse meeskonna liikumise (punktide) skeem:

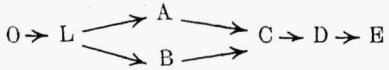

J. TEDERSOO,
Peastaabi Ülem.

J. LAAR,
Instruktor.

Väljaandja: NK. Peastaap. Vastutav toimetaja: G. Reial.
Toimetuse nõukogu: kol. P. Asmus, prof. E. Ein, prof. J. Kõpp, koolide inspektor J. Lang, dir. V. Neggo, prof. A. Piip ja kindr.-maj. A. Traksmaa.
Toimetus: H. Treial (peatoimetaja), noortemagistrid R. Lahi (tegevtoimetaja), V. Hiir, K. Liping, A. Ohaka ja E. Tarn.
Toimetus-talitus: Tartus, Võidu 10, tuba 24, tel. 17-44.
Tellimishind: aastas kr. 1.50, 6 k. — kr. 0.80, 3 k. — kr. 0.40. Üksiknumber 15 senti. Koos „Noore Kotkaga" aastas kr. 2.—, 6 kuud — kr. 1.20.
Posti jooksev arve nr. 2133. Ajakiri ilmub 12 korda aastas.

Enne jalgratta ostu tutvuge meie hiigla valikuga parimatest **Torpedo, Apollo, Atlantik jt.**
JALGRATTAIST
Müük odavalt, soodsatel maksutingimustel.
Jalgrattaosad, õmblusmasinad.
VENNAD HERMANN
TARTUS, KAUBAHOOV 16.

Ilmus 26. aprillil 1939. K. Mattieseni trükikoda o.-ü., Tartu, 1939.

Kodukaunistamiseks

mitmesuguseid okaspuid: hõbekuuski, poolküpresse, püramiidjugapuid, püramiid-kadakaid ja mitmesuguseid elupuid; puksspuu püramiide ja tüvepuid.

Elavaia põõsaid: ligustreid, läikivalehelisi tuhkpuid, magesõstraid jne. soovitab

PUUKOOL **KARL VILL** PUIESTEE 2, TARTUS.

Noorkotkastele, kaitseliitlastele ja õpetajatele soovitame oma tööstusest igasugu

peennahatöid ja reisitarbeid

TH. MUST

VÕIDU TÄN. 35, TARTUS.

VALMISRIIETE ÄRI

G. MARK

ALEKSANDRI TÄN. 9, TARTUS.

KEVADUUDISED!

KARUSNAHA- JA VORMIPEAKATETE TÖÖSTUS JA KAUPLUS

G. KANGRO

ALEKSANDRI TÄN. 15, TARTUS.

KÕRGEMA KVALITEEDIGA KODU- JA VÄLISMAA FIRMADE

jalgrattaid, õmblusmasinaid, kirjutusmasinaid suurimas valikus.

OSAD ALATI SAADAVAL!

KR. SAAR & KO

TARTUS, Raekoja 2, telef. 6-94.
TALLINNAS, Viru 3, tel. 461-20.

Suurimas valikus

kaitsemalevlastele ja noorkotkastele

VORMI-, ÜLIKONNA- JA PLUUSIRIIDEID

VOODRIRIIDEID

KOTI- JA MADRATSIRIIDEID, VALMIS PRESENTE JA PRESENT-TELGIRIIDEID, PATJU JA VILLASEID TEKKE

F-ma M. Jänes, Tartus

KAUBAHOOV 8-9-10-11-12. TEL. 5-91. ASUT. 1899. A.

Kui juba mandoliin, siis

f-ma Ed. Uudel'i

mandoliin!

Miks?

Sellepärast, et Ed. Uudel'i mandoliinid on:

meeldiva kõlaga, tugeva ehitusega, täpse sõrmisjaotusega, hinnalt odavad.

ED. UUDEL'I muusikariistade tööstus

Tartus, Raekoja t. 4.

IGA NOORKOTKAS

SÕIDAB MAAILMAKUULSA

Dürkopp

jalgrattaga.

DÜRKOPP JALGRATASTE PEAESINDUS ON

O.-Ü. „Esto Muusika"

TALLINN, TARTU, VILJANDI, PÄRNU.